Cynulliad Cenedlaethol Cymru
National Assembly for Wales

Y Grŵp Trawsbleidiol ar Drais yn erbyn Menywod a Phlant

Lleisiau Goroeswyr

Noddir gan Mark Isherwood AC a Bethan Sayed AC
17 Hydref 2018 12.00-13.30
Y Pierhead, Ystafelloedd Seminar 1 a 2

Bethan Sayed AC (cyd-gadeirydd)
Helen Mary Jones AC
Hilary Watson - WEN Cymru
Gwilym Roberts - Relate
Mutale Merrill - BAWSO
Cynrychiolydd o Llamau
Carole Phillips
Catherine Phillips - Cymorth i Ferched Cymru
Kay Lemon - Cymorth i Ferched Cymru
Elinor Crouch-Puzey - Cymorth i Ferched Cymru
Gauri - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr (siaradwr)
Hilary - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr (siaradwr)
Bethan - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr (siaradwr)

Ymddiheuriadau:

Sophie Howe, Comisiynydd Cenedlaethau'r
Dyfodol Cymru
Llyr Gruffydd AC - Plaid Cymru
Jane Ruthe - RASA Cymru
Jackie Stamp New Pathways.
Menna Thomas - Barnardo’s Cymru
Vivienne Laing - NSPCC Cymru
Yvonne Jardine
Kay Evans – Tîm trais yn erbyn menywod,
cam-drin domestig a thrais rhywiol

Cofnodion
Dosbarthwyd y cofnodion yn y cyfarfod
Siaradwyr: *Guari - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr* Lleisiau goroeswyr ac iechyd *Bethan - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr* Effaith cynhyrchiad theatr *35 Times* *Hilary - Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr* Addysg
Trafodaeth: **Lleisiau Goroeswyr:** Cyflwynodd Gauri y sesiwn ac eglurodd bwrpas y grŵp Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr a pha mor werthfawr yw'r grŵp i Lywodraeth Cymru o ran ei gyrhaeddiad, gan ei fod yn ymdrin â gwahanol leoliadau daearyddol ledled Cymru. Mae Gwasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr wedi bwydo i mewn i'r canlynol ac wedi'u llywio; • Siarad yng Ngrŵp Trawsbleidiol Llywodraeth Cymru ar Drais yn erbyn Menywod a Phlant o safbwynt goroeswr ar lawer o faterion • Rhoi cyflwyniad mewn digwyddiad a gynhaliwyd gan gomisiynydd cenedlaethau'r dyfodol • Llywio gwaith cyfathrebu ac ymgyrchoedd trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol Llywodraeth Cymru • Gweithio gydag awdurdodau lleol a rhanbarthol i lunio eu gwasanaethau a'u strategaethau trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol • Rhannu profiadau o gam-drin domestig a rheolaeth orfodol i lywio hyfforddiant staff arbenigol y sector gan gynnwys yr heddlu • Cymryd rhan mewn grwpiau ffocws a gweithgareddau ymgysylltu eraill Rhaid i leisiau goroeswyr fod wrth wraidd penderfyniadau ac mae'r grŵp yn defnyddio ei brofiadau i lywio hyfforddiant a pholisi. Tynnodd Guari sylw at y ffaith bod eu profiadau'n bwerus ac yn arbenigol ac y dylai'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau eu hariannu a'u defnyddio. ***35 Times***: Soniodd Bethan am yr effaith y mae'r cynhyrchiad theatr wedi’i gael hyd yma, gan gynnwys swyddogion heddlu yn dweud y byddant nawr yn gweld cam-drin domestig mewn goleuni gwahanol ac y byddant yn ymateb i alwadau yn wahanol yn y dyfodol.

Mae Bethan yn awyddus bod mwy o bobl ifanc yn gweld y sioe er mwyn gweithio tuag at well dealltwriaeth o berthnasoedd iach ac i helpu i ddod â'r tabŵ o gwmpas trais i ben. Mae hi'n teimlo pe na bai'r pwnc wedi bod yn gymaint o dabŵ pan oedd hi'n ifanc, efallai y byddai wedi gweld yr arwyddion rhybudd yn gynt.

Addysg: O'i phrofiad ei hun gydag ysgol ei phlentyn, mae Hilary yn poeni bod diffyg hyfforddiant mewn ysgolion a diffyg dealltwriaeth o fanteision addysg perthnasoedd iach. Mae angen i hyn ddod gyda newid mewn diwylliant mewn ysgolion. Mae hi'n teimlo bod ysgolion uwchradd yn arbennig yn gweld plant fel 'problemau' yn hytrach na phlant â phroblemau.

Mae effaith addysgu tameidiog mewn ysgolion uwchradd hefyd yn peri pryder, gan ei bod yn anoddach i blant wneud cysylltiadau ag un athro dibynadwy yn ogystal â chynghorwyr ysgol nad ydynt bob amser wedi'u hyfforddi'n addas. O'i phrofiad hi, nid oes unrhyw staff wedi'u hyfforddi'n benodol yn ysgol ei mab ar gyfer trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Mae Hilary'n poeni bod y pwysau ar ysgolion i berfformio a gwneud yn dda mewn tablau cynghrair yn creu pwysau ychwanegol ar blant sy'n agored i niwed. Rhaid i unrhyw hyfforddiant i ysgolion ar gam-drin domestig gydnabod yr effaith y mae'n ei gael ar ddysgu plentyn. Mae plant yn treulio 30 awr yr wythnos yn yr ysgol, felly mae'n amgylchedd allweddol i gam-drin gael ei nodi ac i gynorthwyo ei ddatrys.

Tynnodd sylw at y ffaith y dywedwyd wrth ei phlentyn bod yn rhaid i'w agwedd at waith wella neu ni fyddai'n cael ei dderbyn i'r chweched dosbarth, sy'n groes i gonfensiynau Llywodraeth Cymru.

Caeodd drwy ddweud pa mor bwysig yw hi fod plant y dysgu am gydraddoldeb rhywiol ac am y rhesymau pam bod llai o fenywod wedi cyflawni pethau mewn hanes.

Adborth gan Wasanaethau Grymuso ac Addysgu Goroeswyr na allai fod yn bresennol:
Mae angen i feddygon teulu fod yn fwy ymwybodol o newidiadau mewn patrymau cyflwyno a sut y gallai hyn fod o ganlyniad i gam-drin gartref. Amlygodd un unigolyn o'r Gwasanaeth Grymuso ac Addysgu Goroeswyr fod y sawl a oedd yn ei cham-drin yn mynd gyda hi bob tro i apwyntiadau ac yn gwneud y siarad i gyd. Gan ei bod hi'n fyddar, ni chwestiynwyd hyn erioed. Roedd y tramgwyddwr yn rheoli'r rhyngweithio rhyngddi hi â gweithwyr iechyd proffesiynol.

Enghraifft arall a roddwyd oedd tramgwyddwr a oedd yn siarad ar ran y ferch â gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed, a chredai'r seiciatrydd ei fersiwn ef.

Yn anffodus, mae'r grŵp yn teimlo nad yw'r rhain yn brofiadau unigryw a bod cam-drin yn cael ei hwyluso gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol yn hytrach na bod gweithwyr iechyd yn meddwl am sut y gallent atal a tharfu ar dramgwyddwr.

Ymhlith y pwyntiau ychwanegol roedd;

- Hyfforddiant gorfodol am ymddygiad tramgwyddwr ar gyfer meddygon teulu
- Cyfeirio gwell at wasanaethau eraill
- Gwell gefnogaeth ar gyfer anhwylder straen wedi trawma
- Atal y dioddefwr/goroeswr rhag cael ei basio o bared i bost

Cwestiynau/sylwadau o'r llawr: Tynnodd Carole Philips sylw at gynllun peilot newydd gyda'r nod o uwchsgilio staff addysgu am iechyd meddwl ymysg pobl ifanc. Cefnogwyd hyn gan Vaughan Gething AC a Kirsty Williams AC. Tynnwyd sylw at y ffaith nad yw'n orfodol bod pob ysgol yn derbyn hyfforddiant ar iechyd meddwl neu drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol, ac yn aml yr ysgolion sy'n cydnabod y materion hyn yw'r rhai sy'n dewis cael sesiynau. Awgrymwyd y dylid ystyried enghreifftiau o arfer gorau o ysgolion a'u rhaeadru i ysgolion eraill. Felly cytunwyd yn y cyfarfod bod hyfforddiant gorfodol mewn ysgolion yn hanfodol yma.

Tynnodd Llamau sylw at gynllun peilot yng Ngwent sy'n gweithio gyda meddygon teulu i gynorthwyo gyda'r gwaith o dynnu sylw at droseddwyr.

Teimlai Bethan Sayed fod yn rhaid i unrhyw hyfforddiant gorfodol i feddygon teulu fod drwy Goleg Brenhinol yr Ymarferwyr Cyffredinol a rhaid ystyried a yw meddygon teulu yn cael eu talu am fynychu'r hyfforddiant a chael eu tynnu allan o feddygfeydd.

Camau i'w cymryd:
Cytunwyd yn y cyfarfod y dylid cysylltu â Kirsty Williams AC ynghylch pwysigrwydd hyfforddiant gorfodol ar gyfer trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol mewn ysgolion.

Dywedodd Bethan Sayed AC fod adolygiad o anhwylderau bwyta ledled Cymru wedi cael cefnogaeth gan Vaughan Gething, felly efallai y bydd lle i ddatblygu adolygiad tebyg ynghylch cam-drin ac ymatebion meddygon teulu. Cymorth i Ferched Cymru i fynd ar drywydd hyn gyda Bethan.

Cymorth i Ferched Cymru i ystyried mewnbwn y Pwyllgor Safonau o ran urddas a pharch at y grŵp trawsbleidiol ar y cyd â menywod.

Diolchodd y Cadeirydd i bawb am ddod a daeth y cyfarfod i ben am 13:30.